

Využití znalostních systémů v péči o nemovité památky

*specifika evidence, diagnostiky a návrhu
oprav poruch z pohledu památkáře*

Petr Kuneš

Péče o stavební památky

- „V praktické památkové péči neexistuje pouze jediná správná metoda, jak postupovat při záchraně kulturního dědictví. Každá akce je jedinečná svými danostmi a neopakovatelná svými podmínkami.“
- „Koncepce zásahu musí vycházet ze zvážení celého spektra všech rozhodujících faktorů, ať už vycházejí ze stavu památky samé, tak i z intenzity společenského zájmu na jejím zachování a obnově a všestranného zvážení společenských a ekonomických podmínek.“
- „Základní podmínkou kvalifikovaného projektu obnovy a kvalitních stavebních zásahů je důkladná znalost stavebně-technického stavu díla.“

(V. Girsá a kol. Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky.)

Poruchy nemovitých památek

- damage - physical harm that impairs the value, usefulness, or normal function of something. (Oxford Dictionary)
- převažují technická kritéria hodnocení objektu, jeho stavebních prvků, konstrukcí, materiálů
- pochopení kauzálních vztahů mezi konstrukcemi/materiály/prostředím/poruchami
- hledání prvotních příčin poškození, hierarchie poruch
- opravný zásah je koncipován s cílem odstranit nebo minimalizovat příčiny vzniku poškození (a opravit jeho projevy)

Poruchy stavebních památek

- velmi široká škála poruch z hlediska
 - manifestace
 - měřítko, prostorového rozsahu
 - dopadu na celkový stavebně technický stav objektu (prasklina zdiva)
 - složitosti mechanismu vzniku (rozbité okno x degradace přírodního kamene)
 - časového vývoje
 - dopadu na hodnoty památky (porucha x poškození x patina)
 - koncepce zásahu (technické/funkční x výtvarné řešení)
- poruchy spolu složitě souvisí
 - síť komplexních vztahů, synergické působení, zpětné vazby
 - v praxi bývá problém rozkrýt příčinu a následek
 - porucha \equiv manifestace, viditelný či měřitelný projev

Zdroje informací o poruchách

- dokumentace objektu, dílčí průzkumy, posudky, předprojektová a projektová příprava
- zaměření, fotodokumentace, inventarizace prvků
- stavebně technický průzkum, statický průzkum, geologický a hydrogeologický průzkum, průzkum vlhkostních poměrů, klimatologický průzkum
- průzkum biologického napadení, průzkum inženýrských sítí, radonový průzkum, speleologie
- stavebně historický průzkum, sondážní průzkum, archeologický průzkum, restaurátorské průzkumy, materiálové průzkumy

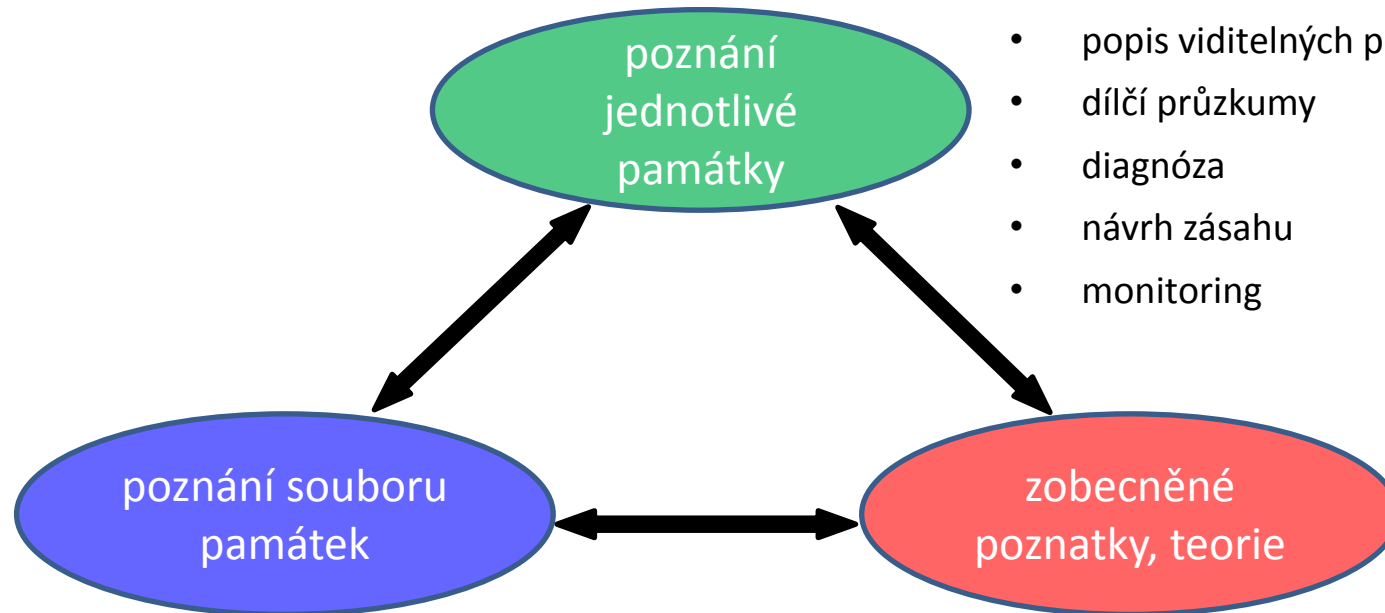

Informace o poruchách v praxi

- velké množství různorodých dat (relevance, detailnost, aktuálnost atd.)
- často nesystematické a fragmentární
- obvykle pořízeno pro jednorázový dílčí účel, bez širšího kontextu je omezena interpretace
- absence kritického zhodnocení specializovaných průzkumů a syntézy poznatků v rámci jednoho objektu
- syntéza poznatků získaných v rámci jednotlivých objektů je v praxi též velmi omezená
- časový aspekt - nutnost aktualizace, mění se nejen památky, poruchy, materiály a postupy, ale také interpretace, hodnoty, materiálová a technologická adekvátnost, kritéria přiměřenosti zásahů

Vznik znalostí o poruchách

- popis viditelných poruch
- dílčí průzkumy
- diagnóza
- návrh zásahu
- monitoring

- správa objektů, racionalizace údržby, plánování investic
- krizové plány, risk management
- analýza vzniku poruch a procesů degradace
- analýza opravných zásahů, technologií a materiálů

- výzkum a vývoj – technologie, materiály
- výuka v oblasti PP
- dopad na komerční sféru, průmysl
- teorie památkové péče

Intervence – materiály a technologie

- překotný vývoj nových materiálů
- malá praktická zkušenost, omezená doba produkce
- problém kompatibility, opětovné aplikace
- potřeba shromažďovat informace, technické listy atd.
- reference použití, podrobné informace o způsobu aplikace, spotřebě
- hodnocení dlouhodobého chování materiálu a jeho stárnutí, vliv na originální hmotu
- celkové hodnocení zásahu v dlouhodobém měřítku

Obecné požadavky na IS

- umožnit pracovat s dílčími, různě detailními/přesnými informacemi
- dovolit jejich průběžné doplňování a aktualizaci
- umožnit zaznamenat maximum z kontextu a souvislostí výskytu a vývoje poruch, jejich oprav atd.
- poskytnout maximální volnost pro smysluplnou interpretaci dějů a vztahů
- zpracovávat dílčí znalosti do jednotného konzistentního celku
- vyhodnotit úroveň popisu a jeho relevanci přímo ze zadaných dat

Problémy spojené s IS

- ochota sdílet relevantní informace (know-how, choulostivé informace o majetku apod.)
- autorské právo (přímé zadání, dokumenty – archivní, nově vzniklé)
- návaznost na orgány státní památkové péče, koordinace, propojení IS
- oživení systému, plná funkčnost je podmíněna minimálním naplněním
- relevance a pravdivost dat
- riziko desinterpretace informací, přebírání dílčích závěrů/řešení bez kontextu

Děkuji za pozornost

